

Õiguskantsler

Teie 08.09.2021 nr

Meie 06.10.2021 nr 6-1/211837/2106656

Teise pensionisamba maksete kompenseerimine

Austatud avaldaja

Palusite hinnangut sellele, et teisest pensionisambast lahkuvatele inimestele ei hüvitata aja eest, mil riigi sissemaksed teise sambasse olid peatatud (1. juuli 2020 kuni 31. august 2021), pensionifondide keskmist tootlust. Teise pensionisambasse raha kogumist jätkavatele inimestele kompenseeritakse nii riigi ajutiselt peatatud sissemaksed kui ka pensionifondide keskmine tootlus. Teisest sambast lahkujatele kompenseeritakse riigi sissemaksed, kuid pensionifondide keskmist tootlust neile ei kompenseerita. Märkisite, et Te ei saanud teisest pensionisambast lahkumise kohta teha kaalutletud otsust, kuna ei teadnud, et teisest sambast lahkujatele pensionifondide keskmist tootlust ei kompenseerita.

Tänan Teid paljude inimeste jaoks olulise küsimuse esitamise eest.

Paraku ei pruukinud kõik pensionikogujad tõepoolest kõiki teisest sambast väljumise mõjusid teada. Koroonakriisi algfaasis, 15. aprillil 2020 vastu võetud seadus nägi Teie viidatud erisused siiski ette. [Riigi 2020. aasta lisaelarve seadusega seonduvate seaduste muutmise seadusega \(COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud meetmed\)](#) sätestati, et riik peatab ajutiselt kohustuslikku pensionifondi tehtavad maksed ja hiljem kompenseerib need. Seadusemuudatused jõustusid 1. juulil 2020.

Teisest sambast lahkujatele, so 2021. aastal ja 2022. aastal kohustusliku kogumispensioni väljamakseid saavatele inimestele viidatud seaduse järgi tootlust ei kompenseerita, kuid riik maksab ajutiselt peatatud maksed neile välja korraga pärast teisest sambast lahkumist.

Inimestele, kes jätkavad teise sambasse raha kogumist, kompenseeritakse viidatud seaduse järgi lisaks maksetele ka tootlus, kuid suuremaid makseid inimeste pensionifondidesse tehakse 2023. ja 2024. aasta jooksul, st hiljem, kui teisest sambast lahkuda otsustanud inimestele.

Teisest sambast lahkujatel oli võimalik otsustada peatada ka enda maksed teise sambasse ja suurendada vastavalt oma õigusi esimese samba arvel makstavale pensionile. Samuti oli teise sambast lahkumise avalduse esitanud inimestel võimalik lahkumisavaldus tagasi võtta kuni 31. juulini 2021.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

See, milline riigi sissemaksete kompenseerimise kord rakendub, sõltubki seega inimese valikust. Kui II sambast lahkumise avalduse esitanud inimesele II samba maksete peatamise kompenseerimine ei meeldinud, oli tal võimalik otsustada riigi maksete peatamise ajaks peatada ka oma maksed II samba pensionifondi ning suurendada sel ajal vastavalt oma II samba pensioniõiguseid. See valik oleks olnud loogiline, sest inimene oli ka otsustanud II sambast lahkuda. Samuti oli võimalik II sambast lahkumise avaldus tagasi võtta, kui oli soov, et pensionifondide keskmine tootlus kompenseeritaks samasugustel alustel II sambasse jäävate inimestega.

Teise pensionisamba peatatud sissemaksete kompenseerimist reguleerivaid seadusesätteid ei ole alust pidada põhiseadusvastaseks.

Enda maksete peatamine teise sambasse ja esimesest sambast makstava pensioni suurenemine

Inimestele, kes otsustasid enda maksed peatada, riigi maksete peatamist ei kompenseerita. Selle asemel said need inimesed sel ajal rohkem õigusi esimeses pensionisambas. Nende esimese samba kindlustusosak arvutatakse ajavahemikul 01.12.2020–31.08.2021 20-protsendise sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa alusel (vt [riikliku pensionikindlustuse seaduse](#) § 59¹ lõige 2). Sissemaksetest loobunud inimeste solidaarosak on 1. jaanuarist kuni 31. augustini 2021 kuni 1,000.

Hüvitis riigi maksete peatamise eest juhul, kui inimene enda makseid jätkas

Inimestele, kes enda makseid teise sambasse ei peatanud, kompenseeritakse riigi maksete peatamine kas maksetega teise sambasse, või kui nad otsustavad teisest sambast lahkuda, siis rahas. Riik plaanib maksed kompenseerida 2023. ja 2024. aasta jooksul, kuid tuleb arvestada, et osa inimesi jõuab enne riigi maksete suurendamist teisest sambast lahkuda.

2020. aasta aprillis seaduse vastuvõtmise ajal ei olnud veel selge, kas kohustusliku kogumispensioni reformi seadus jõustub või mitte, sest küsimus oli Riigikohtus veel lahendamisel. Siiski arvestati, et kompenseerimise korraldamisel võib olla inimesi, kellele ei ole võimalik kompensatsiooni maksta pika aja jooksul, vaid kellele tuleb peatatud maksed kompenseerida korraga.

Seaduseelnõu teisel lugemisel, mille käigus muudeti teise samba maksete kompenseerimise põhimõtteid, selgitati muudatusi nii: „Neile inimestele (s.o teisest sambast lahkujatele – selgitus lisatud) makstakse teise sambasse kogutud raha väljamaksmisel ka riigi poolt kompensatsiooni perioodil 2020. aasta 1. juulist kuni 2021. aasta 31. augustini tehtud maksete (2%) kahekordse summa ulatuses. Valitud summa markeerib teise samba sissemakset, mida normaalsetes oludes oleks tehtud muidu sotsiaalmaksu arvelt (4%). Pensionikogujate võrdseks kohtlemiseks vähendatakse selle võrra ka kõnealuste isikute kohta arvestatud isikustatud sotsiaalmaksu pensionikindlustuse osa keskmist suurus ehk nende esimese samba pensioniõigusi. [...] Võrreldes uues lõikes 6 sätestatud üldise kompenseerimisega on erinev see, et teisest sambast pärast reformi rakendumist lahkuvate inimeste puhul algab kompenseerimine kohe (neil, kes sambasse jäävad, algab see aastal 2023). Õigluse tagamiseks nende kahe erineva grupi vahel on lõikes 6 ette nähtud nn tootluse arvestus, mida lõikes 7 ei rakendata.“ (vt selgitusi eelnõu 169 SE [II lugemise](#) muudatusettepanekule nr 5).

Niisiis kompenseerib riik teise samba sissemaksed erinevate põhimõtete alusel, lähtudes sellest, kas inimene lahkub teisest sambast või jätkab teise sambasse pensioni kogumist. 2021. aastal ja

2022. aastal kohustusliku kogumispensioni väljamakseid saavatele inimestele tootlust ei kompenseerita, kuid riik maksab ajutiselt peatatud maksed neile välja korraga pärast teisest sambast lahkumist. Inimestele, kes jätkavad teise sambasse raha kogumist, kompenseeritakse lisaks maksetele ka tootlus, kuid suuremaid maksed inimeste pensionifondidesse tehakse 2023. ja 2024. aasta jooksul, st hiljem, kui teisest sambast lahkuda otsustanud inimestele. See on erineva kohtlemise põhjenduseks.

Nagu öeldud, oli teisest sambast lahkujatel võimalik otsustada ka enda maksete peatamise kasuks. See oleks olnud ka loogiline, arvestades et inimene oligi teinud otsuse pensionifondidesse edaspidi mitte koguda. Samuti oli teisest sambast lahkumise avalduse esitanud inimestel võimalik lahkumisavaldus tagasi võtta kuni 31. juulini 2021.

Arvestades, et maksete peatamist ja peatamise kompenseerimist reguleeriv seadus võeti vastu 15. aprillil 2020 ja see jõustus 1. juulil 2020, oli teisest sambast lahkuda soovivatel inimestel ka piisavalt aega seadusega tutvuda, tingimusi vaagida ning nendest lähtudes otsused langetada.

Kui teisest pensionisambast lahkuda otsustanud inimene pidas tootluse kompenseerimata jätmist vastuvõetamatuks, oli tal võimalik peatada ka enda teise samba sissemaksed. Kuni 31. juulini 2021. a oli võimalik teisest sambast lahkumise avaldus ka tagasi võtta. Ei saa öelda, et teisest sambast lahkumise üle otsustamiseks või selle oli liiga vähe aega. Teavet maksete peatamise kompenseerimise üksikasjade kohta võis avalikest infokanalitest saada ka enne teisest sambast lahkumise avalduse tagasivõtmise tähtaega (vt näiteks Rahandusministeeriumi 16.07.2021 uudist [teise samba maksete kompenseerimise määruse eelnõu kooskõlastusringile saatmise kohta](#)).

Tänan Teid pöördumise eest. Loodan, et need selgitused on Teile abiks.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise